

Verskil in denken en doen

Wie bepaalt welk vervolgonderwijs achtstegroepers gaan volgen? Masterstudent Onderwijskunde Bas Blom onderzocht welke rol de verwachtingen van leraren over leerlingprestaties spelen bij adviezen en keuzes voor het voortgezet onderwijs.

In een onderzoek op acht basisscholen (drie met een basis- en vijf met een aangepast arrangement) vergeleek Bas Blom (Rijksuniversiteit Groningen) hoe ambitieus leraren en leerlingen zijn op deze twee typen scholen. Verwachtingen spelen mogelijk een rol bij de adviezen en keuzes voor het voortgezet onderwijs. Blom onderzocht daarom hoe scholen te werk gaan bij de overgang van de basisschool naar

onderzochte scholen met een basisarrangement werden duidelijke voorbeelden genoemd van situaties waarin gehandeld werd naar het hebben van deze hoge verwachtingen. Zo stelt een leerkracht bijvoorbeeld dat hij na twijfel over het advies voor de hoogste leerweg heeft gekozen onder het motto "probeer het maar". Een andere leerkracht vertelt: 'Wanneer een hoog scorende leerling een steekje laat vallen, zit ik die leerling achter de broek. Ik wil er uit halen wat er in zit, bij alle leerlingen.'

Op zwakke scholen wordt minder duidelijk gehandeld naar de hoge verwachtingen. Er wordt bijvoorbeeld vaker een lager advies gegeven dan op basis van de score op de Cito-eindtoets verwacht mag worden. Leerkrachten op drie van de zwakke scholen zeggen dat een leerling 'altijd nog kan opstromen.' Terwijl drie leraren van scholen met een basisarrangement juist zeggen 'dat afstromen altijd nog tot de mogelijkheden behoort.' Ook in twijfelsituaties lijken de leraren van scholen met een basisarrangement vaker voor de hogere leerweg te kiezen dan leraren van de onderzochte zwakke scholen ('we hebben bij de leerling maar op *safe* gespeeld'). Er is dus onderscheid tussen 'hoe het hoort', het denken over het hebben van hoge verwachtingen, en de daadwerkelijke praktijk, het doen.

het voortgezet onderwijs en welke rol verwachtingen daarin spelen. Hij vond een belangrijk verschil tussen de twee typen basisscholen: een verschil in denken en doen.

Probeer maar!

Alle leraren stellen dat het hebben van hoge verwachtingen van leerlingen belangrijk is. Dit blijkt zowel uit de analyse van vragenlijsten voor leraren en leerlingen voorafgaand aan de interviews

als uit interviews met de leerkrachten zelf. Op vijf van de acht scholen stellen de geïnterviewden expliciet dat hoge verwachtingen belangrijk zijn. Het verschil tussen de twee typen scholen is zichtbaar in de mate waarin de leraar handelt naar dit denken. Op alle

Te makkelijk?

De Inspectie van het Onderwijs gebruikte het onderzoek van Blom in een rapportage over de kwaliteit van basisscholen en het bestuurlijk handelen in het noorden van Nederland. Veel basisscholen in het Noorden hebben een aangepast arrangement. Al eerder (in 2009) noemde de inspectie het hebben van lage verwachtingen als een mogelijke oorzaak. Uit het onderzoek van Blom werd inderdaad duidelijk dat scholen met een laag arrangement ook lagere verwachtingen hebben van hun leerlingen, waardoor de leerlingen vaak op lager vervolgonderwijs terecht komen dan zij aan zouden kunnen.

Besturen of schoolleiders die deze lage verwachtingen willen aanpakken, moeten volgens de Inspectie vooral goed naar het gedrag van hun personeelsleden kijken en niet alleen naar hun meningen of intenties. Niet alleen kijken naar wat leerkrachten denken, maar ook naar wat zij doen. ■

Ook klaar met de (academische) pabo of lerarenopleiding? Stuur een samenvatting van je thesis aan redactie@didactiefonline.nl en maak kans op een plaats in deze nieuwe rubriek!